List 33. **NOVICE** Tečaj XXV.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gold. 80 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 14. avgusta 1867.

Gospodarske stvari.

Orazdrobljenji zemljišč.

(Konec.)

Znano je sploh, da se zemljišča na drobno prodana, veliko draže prodajajo kot pri celotni prodaji. Taka prodaja na drobno koristi vknjižencem (vtabuliranim na gruntih), ker gotovše plačilo dosežejo, pa koristi tudi dolžniku, ker z enim delom posestva plača svoje dolgove, drugi del mu pa še ostane.

Še nekaj je v tej zadevi znamenitega, kar se ne sme prezreti. Velika posestva so le bogatinom na prodaj, ker reveži velike cene ne zmagajo; zato se le po nizki ceni prodajajo. Po nizki ceni kupljeno zemljišče bode bogatin v zajem dajal, za izdano nizko ceno lepe obresti vlekel, in tako pridemo v kratkem času v takošne okolščine, kakoršne so na Laškem in Angleškem, da je vsa zemlja last bogatinov, vse drugo ljudstvo pa njih služabniki, njih težaki — in to je še hujša zveza mimo prejšnje med grajščaki in kmeti. To bi se ne zgodilo pri prodaji zemljišč na drobno, kajti vse bi se na visoko ceno nagnalo, in bogatinom priložnost odvzela, svoje zaklade z upanjem velikih dohodkov v zemljišča vtikati. Velike denarne zaklade naj bi oni rajši porabili v povzdigo obrtnije in kupčije, zemljišča pa naj se prepusté delavnim pridnim rokam.

Tudi v moralnem obziru je važno, da je kolikor mogoče veliko ljudí pri posestvu zemljišč deleženih; saj je sploh znano, da se gruntni posestnik večidel poštenejše in mirniše vede mimo neposestnika, pričakovaje, da tudi drugi njega v mirnem vžitku posestva pusté.

Kar pa se tiče pravic do gozdov (borštev) prepuščenih posestnikom kot odkup za pravice do lesa, mislijo nekteri, da naj se le celim soseskam prepustijo, ne pa na drobno razdelijo. Ta misel je po mojem mnenji popolnoma napčna, kajti s takim ravnanjem se le prestopi z napake v napako, kar se tiče umnega gospodarstva. To se razvidi iz naslednjega: do odškodovanja je imel posamesni posestnik pravico, od grajščaka zahtevati potrebnega lesa za kurjavo in izdelovanje potrebnih poslopij, v nekterih krajih tudi za prodajo. Ta pravica je napeljevala upravičenega na misel, da je soposestnik gozda, da toraj ima pravico si po svoji volji prilastiti lesa iz njega, kolikor in kadar se mu dozdeva, — da se s tem le svoje pravice drží, toraj nikomur krivice ne dela. Ta misel je izcimila brezštevilno gozdnih pregreškov, s kterimi so sodnije neskončno nadležvane. V tej misli so posestnike podpirali grajski borštnarji s tem, da so skrivaje prodajali les iz borštov.

Po prepuščenji oddeljenih borštov iz nadvarstva grajščin v nadvarstvo sosésk se bo nesrečna misel sosedov še le prav razširila; vkljub vsemu varstvu bodo lakomneži boršt trebili; ako to ne pojde skrivaje, pa s podkupljenjem varha. Dobro misleči sosedje bodo gozda varovali, lakomneži ga pa praznili, češ, da po pravici ravnajo.

Vse drugače je, če vsak posestnik dobí del boršta v last. Dober in skrben gospodar bo skušal si lesovje pomnožiti in si ga prirediti; slab in neskrben gospodar pa bo svoj delež boršta v kratkem spraznil, pa tudi kmalu spečal. V boljše roke prisedši boršt se bode kmalu zarastel, in tako se bode spreminjalo, dokler bo svet stal. Kakor pri vsem drugem, tako je tudi pri borštih: po dobrem gospodarji pride slab, po tem pa spet le dober.

Drugače se vé da je pa ta reč, ako bi napačno gospodarstvo z borští utegnilo obče škodljivo biti. Za take prilike so postave, po kterih se rogoviležu vzame gospodarstvo, prekliče in mu oskrbnik (kurator) postavi. Tacega odstavljenja se vsak gospodar bolj kot zaprtije in denarnih kazen bojí; gotovo bode tako vedenje posestnike najbolj strašilo in odvračevalo, da svojih borštev nespametno ne izsekavajo.

Zatoraj, kar se dá odpraviti sè sredstvi sedanjemu času primernimi, naj se uravnava tako, da se ne prestopa iz stare napake v novo!

Na vse zadnje vsak zanemarjen svet pride v roke dobrega gospodarja, tako tudi borští. Po tem takem se ni treba bati, da se bodo gozdi zatrli, da se bodo vetrovom vrata odprla, da ne bode deževalo po potrebi, da se bodo studenčine posušile in zrak pokvaril.

Zato oprostite vsa posestva, njive, travnike, pašnike in borště vsake kakoršne koli tesnjave, in upati smemo, da se bo sčasoma vsakter del svetá primerno rabil in kolikor koli mogoče vžitka donašal. A s tem se bo namen poljedelstva spolnil. Dr. Orel.

Gospodarske skušnje.

* Petroleum gotovo prežene gosenice z repe. — To sem te dni skusil in se čudil veliki močí, ki jo ima petroleum (kamnito olje), ktero se dan danes rabi za svečavo. V škropilnico, kakor jo imajo vrtnarji, z vodo napolnjeno, sem vlil po 5 žlic petroleja in potem poškropil repo, ki je bila vsa črna gosenic. Drugi dan sem le na kakih dveh repah našel še gosenic, tretji dan pa nikjer ne ene več. Posnemajte! Skalè.

* Perje porezati krompirju — ni dobro, ker kakor časnik „Landw. Central. für D.“ piše, so novejše skušnje na več krajih in več gospodarjev pokazale, da se pridela potem veliko manj krompirja in le drobán krompir. Po porezanem perji (krompirjevcu) se v krompirji ne dela več močič, kteri krompirju daje rast in

dober moknat okus, in ta škoda nastopi tem več, čem preje se je krompirju vzelo perje, po kterem na-se vleče živež iz zraka. Po takem gospodar na mesti krompirja pridela le krompirček, ki ima ubogo malo močica v sebi. — Kar pa se tiče krompirjeve bolezni, so skušnje pokazale, da se bolezen nekako odvrne, ako se meseca velicega srpana (avgusta) krompirju perje požanje, zlasti takrat, ko se gnjilina obširno in hudo prikaže. Meseca vélicega srpana je krompir že precej debel, tedaj škoda ni velika zastran rasti, ako se krompirju še le ta mesec in le zavoljo bolezin perje požanje.

* Da krave pri molzi ne brcajo — priporoča časnik kmetijske družbe Badenske to-le: Večkrat so ravno najbolje molžne krave, ktere brcajo tako, da vse nič ne pomaga in druzega ne kaže kakor prodati jih. Po mojih skušnjah so pa vzroki, da se krava ne dá rada molsti, večkrat taki, da se prav lahko odvrnejo. Med te vzroke spada tudi to, da ima dekla predolge nohtove in vimenu pri molzi bolečine prizadeva. Naj si poreže dekla take kremplje, pa krava ne bo brcala več.

* Po čem se dá za pol leta naprej vreme prerokovati — pripoveduje ogerski časnik „Vas. Ujs“ tako-le: Kakoršen je veter ob času, ko sta si noč in dan enako dolga, to je od 17. do 25. sušca (marca) in od 17. do 25. kimovca (septembra), tako je vreme celega pol leta potem. Skušnje skozi 60 let so na Angležkem to potrdile; po tem takem se more iz severja prerokovati mrzlo vreme, iz juga vreme gorko, iz juternika (hrvaške burje) suho, iz večernika pa deževno vreme.

Národno-gospodarske stvari.

O potrebi obrtnijskega napredka.

(Konec.)

Praša se zdaj: kako je mogoče obrtniji in trgovstvu na noge pomagati in kdo more pomagati?

Gospôda! Vsaka država ima dva deležnika ali faktorja; to sta: ljudstvo in vlada; oba morata vzajemno skrbeti za občno blagovitost. Zarad te vzajemnosti pa ni mogoče prav na drobno ločiti to, kar ima ljudstvo storiti, od tega, kar je vladina dolžnost.

Kakor v vseh javnih zadevah mora tudi v tem ljudstvo samo največ storiti, in more samo sebi tudi najbolj pomagati.

Prvi pogoj tacega razvoja je delavnost in znajdenost, — tista čudovitna človeška lastnost, ki se ravno dan danes pri marsikterem narodu kaže v svoji največi sijajnosti. Ali te prirojene lastnosti je treba gojiti in razvijati, tedaj so šole, kmetijske, obrtnijske, trgovske, se vé da narodne šole prepotrebne, tudi koristijo visoke šole in vseučilišča, kajti vsa znanstva imajo velik upljiv na narodno gospodarstvo. In zares vidimo po deželah, kjer cvetè obrtnija (industrija), obilno mnogovrstnih šol, posebno v Švajci, in malo Švajcarjev popustí svojo deželo, da ne bi se bili poprej domá dobro izučili. — Dalje vidimo, da obrtniji udani taki narodi skrbijo tudi za dobre ceste, železnice, poti po vodah, za mornarstvo in za vsakovrstno občilo. Kakor je namreč jezik sredstvo, da si ljudje misli svoje vzajemno razodevajo, tako so dobre ceste edino sredstvo, da morejo odpeljavati kmetovalci, obrtniki in fabrikanti ali sami ali po trgovcih svoje pridelke in izdelke, in da morejo dopeljavati, česar potrebujejo.

Tudi potovanje v tuje kraje in vnanje dežele je prekoristno, da se najdejo nove poti izvažanju in poprodaji, in koristi poduku. Popotnik veliko vidi in sliši, ter se prepriča, da je domá marsikaj napačnega in škodljivega, da domača navada ni zmirom dobra. Tako se mu širi duševno obnebje in lože se udá tako človek koristnemu napredovanju.

Zgodovina nam kaže dalje, da se je v svobodnih državah narodno gospodarstvo najbolj razvilo in bogastvo najbolj pomnožilo. V dokaz nam so v starodavnosti: grške dežele, Fenicija, Kartago itd., v srednjem in novem veku: Benetke, Hanzaška mesta, Angleško; v najnovejši dobi zopet Angleško, Švajca, nektere nemške dežele in severno-amerikanske države. Temu vzrok pa ni bila le obrtnijska svoboda, ki je že davno vdomačena na Angležkem, ampak temu je vzrok svoboda v obče; ona je tedaj eden najvažnejših pogojev narodnega blagostanja. A drugače ne more biti, kajti v svobodnih državah se vadi človek, svoje močí v vsakem obziru sam rabiti in skrbeti ne samo za-se, temuč tudi za občinski in deželni blagor, ker mora javna opravila ali sam opravljati ali se jih vdeležvati. Tak državljan se svojih moči zaveda in skaže, da kaj zna. Svoboda je tedaj vedno živ izvirek možate delavnosti, in zarad tega je preugodna tudi obrtniji in obrtnijstvu.

Temu razvijanju pride zdatno na pomoč pravica svobodnega združevanja, kajti kar ena moč ne more dognati, mogoče je združenim močém. Al svobodno združevanje delavnih ljudí je popolnoma pripuščeno le v svobodnih državah. Absolutizem se bojí družeb, kakor hudič križa. Kdo iz delajočih stanov bi tedaj nasprotoval svobodi.

Gospôda! Za vse to ima ljudstvo večidel skrbeti. Vlada, kot drugi državni faktor, pa nima nič manjših dolžnosti, in ljudstvo ima pravico tirjati od nje, da kaj zdatnega storí v teh zadevah zlasti to, kar ni mogoče posamnim državljanom in družbam. Al vlada ne more skoraj nič vstvarjati, ona more le voditi in pomagati, zatorej je pred vsem njena dolžnost podpirati z denarjem in z dobrimi postavami vse to, kar sem ravno omenil, tedaj šole, ceste, železnice, mornarstvo, svobodne zavode in finančne naprave. Ona ima zatorej naročevati, česar potrebuje, kar je le mogoče pri domači obrtniji in sploh pri domačinih. Podpirati ji je sosebno tak narod, ki želí kaj izrednega početi in izvršiti. Izvrsten je bil v tem zmislu portugaljski kralj Emanuel Véliki v začetku 16. stoletja, kteri je svojega naroda željo in navdušenost za mornarstvo in za kupčijo tako vodil, da je ta dežela po mornarstvu in po kupčiji obogatéla in velika postala, kakoršna ni bila nikdar ne poprej ne poznej. Lizbona je tisti čas bila prvo trgovsko mesto v Evropi.

Vladi gré dalje odstranjati mnogovrstne zadržke ali naravne ali tiste v poprejšnjih časih po nevednosti ali sebičnosti kakor nalašč stavljene. Ona podpira narodno gospodarstvo tudi s tem, da ima očí v varnost po deželi in da gleda na hitro pravosodje.

Po vsi pravici se tirja od vlade, da skuša nove poti najti izvažanju deželnih pridelkov in izdelkov, tedaj ji je skrbeti za zvedene izvrstne konzulate, za ugodne trgovske pogodbe z vnanjimi državami, in za primerno dačno sistemo. Dac se ima po okoliščinah spreminjati tako, da se od daca vpeljanega blagá za brambo domače tvarine počasi pride do svobodnega trgovstva; tedaj se mora dac za vvažanje, na pr. bombažne tvarine počasi zmirom bolj znižavati, dokler se domače tvornice tako izučijo, da ne potrebujejo več nobene dačne brambe, in da znajo izdelavati tako dobro tvorino, kakoršna je vnanja.

Vlada podpira narodno gospodarstvo na vse strani; ako ji je mar nevtrudljiva skrb za dober red v denarnih zadevah, zakaj zmeda v teh zadevah zmeša vse, in negotovost in nevarnost v denarji škoduje naj-

več obrtniji in kupčiji. Tak nered je že marsikter narod bacnil v strašne zadrege in nesreče. Gorjé pa državi, ktera pride do kanta (bankerota), kajti to je tista grozna pošast, ktera vsacega vpiči, več njih pa požrè.

Nektere vlade so začele v sedanjih časih napravljati prav koristne razstave (izložbe), kar je prav. Al vsa skrb, ves trud bo le malo zdal, če ni mirú domá. Mir, le zlati mir rodí dovolj zlatega sadú, vojna pa podira in zatira; po zgodovini je imela vojna le malokrat dobrih nasledkov.

Gospôda! Vsega tega ima biti vladi mar, in se ve da ima v svobodnih državah tudi ljudstvo svoj vstavni upljiv na te zadeve.

To so v obče pravila in vodila národnega gospodarstva.

Ako se pa ozremo na potrebe in želje naših obrtniških krajev in vsega cesarstva, prepričamo se, da vsi hrepenijo v obče po tem, kar sem razlagal, tedaj hočem le kaj malega še omeniti.

Slovenci po naših krajih so brez dvoma delavni in sploh dobre glavice, ali šol s 4 razredi nimamo ne v Bovcu, ne v Kaboridu, Tminu, Kanalu, še v Ajdovščini ne, ki je vendar izmed teh prvi obrtniški kraj. Od obrtnijskih ali kmetijskih šol pa še sluha ne duha ni. Cest je tudi premalo. Zatoraj želijo pametni občinarji teh krajev šol in cest. Tminci hočejo imeti cesto čez Grahovo naprej, in prebivalci tik Soče hrepenijo po dobri cesti iz Gorice na Koroško. Železnica bi le kar spremenila majhno to deželo, ktera ima toliko delavnih močí in dereče vode po vseh krajih. Fabrike bi mahoma tako rekoč iz tal rastle, in živo življenje bi potem nastalo po teh krajih. Ajdovščina potrebuje železnice in razun dobre učilnice saj s 4 razredi še, da se lokavški potok regulira. Bovčani pa bi preradi pridobili državne gozde tam ležeče, in gotovo je, da bi se s tem kmetijstvu dobro pomagalo, a posredoma tudi trgovanju, s kterim se Bovčani pečajo. Njih kredit bi se tako bolj okrepčal, kajti vsak ondotni pohiševavec je tudi posestnik kake zemlje. Da bi se jim po volji zgodilo!

Kakor po naših krajih, tako in še bolj se je po vsi Avstriji razširilo spoznanje vseh potreb, in se zmiraj bolj širi. Dokaz tega so nam razne bukve o narodnem gospodarstvu, in obilni dopisi po časopisih, kteri radi razpravljajo ta predmet. Najtehtneji dokaz je pa letošnja razstava v Parizu, kajti naši sporočevalci sporočujejo, da je v avstrijskem oddelku od časa razstave v Londonu leta 1862. napredek očividen. Tudi naša vlada, poprej mlačna o teh zadevah, začela je skrbeti za te rečí. Dokaz je, da je izdala postave o obrtniški svobodi, da podpira domače fabrike za sladkor iz bele pese, da napravlja vdrugič brod, ki bo imel popotovaje po svetu najti nove poti izvažanju itd. Al veliko, prav veliko je še storiti narodom avstrijanskim in vladi naši, zlasti v denarnih zadevah.

Gospôda! V angleškem parlamentu sedijo ministri na krasno izdelanih vrečah (žakljih) napolnjenih z bombažem v namen, da se imajo vedno spominjati ministri in poslanci, kaj da je bil začetek, in kaj da je še zdaj pogoj angleškega bogastva in angleške velikosti. — Naj bi tudi naša vlada in naši poslanci vedno se spominjali, da so neusahljivi izvirki národnega bogastva: kmetijstvo, obrtnijstvo in trgovstvo, ki morajo imeti zmirom in vselej posebno ministerstvo z obširnim področjem.

Dr. Lavrič.

Popotnikove opazke po Angležkem.

(Dalje.)

Naj se zdaj zopet vrnem na kmetijstvo. Mlademu človeku je presneto trudljivo po 5 do 6 in še več ur na dan v šolskih klopeh in slabem zraku sedeti, in mnogo dijakov si res celó zdravje pokvari in podkoplje sedé v šoli, sedé domá sključeno pri mizici zdaj pisaje dolgočasne priprave k latinskim in grškim klasikom, zdaj to, zdaj uno, tako, da mine dan za dnevom brez telesnih vaj, ktere pa so mladini vendar toliko potrebne kakor duševne. V obče se je spoznala potreba za telesne vaje učencem, kakor v obče vsakemu človeku, in zato so se napravile gimnastične družbe, bodi si, da se te imenujejo sokolci ali turnerji, kterih se gimnazijalci in realci vdeležujejo, pa izostajajo zopet ti, kterim bi te vaje najbolj potrebne bile. Te gimnastične družbe, kakor so dobre, so vendar le enostranske in nikakor ne morejo potrebam zadostovati zarad mnogo vzrokov in napak. Bi li tem zelo potrebnim telesnim vajam ne bil najboljši pripomoček praktičen nauk kmetijstva? — Bi li ne bilo koristno in prijetno, vsakemu učencu vsaki teden vsaj dvakrat za nekoliko ur mesto zapustiti ter se na vrte, polje, na travnike, v vinograde ali gozde podati in tam par ur krepko in urno v zdravem zraku se gibati in delati? Bi li to mnogim ne bilo bolje kakor v kaki prašni in soparni dvorani za gimnastiko skakati in se zvijati?

Ta stvar, mislim, da je prevdarka vredna zavoljo mnogih vzrokov.

Pa kako? Ktera gimnazija, ktera realka bi mogla kaj takega početi, kako bi se to vrediti, ali celó — dovoliti — moglo? Mi Slovenci se imamo najbolj v Ljubljano kot naše središče ozirati, — v Ljubljani biva prvi in največi učitelj naroda našega, gospod dr. Bleiweis, — v Ljubljani so prvi zastopniki naroda našega in le kranjski deželni zbor bi mogel kaj takega priboriti; do njega se tedaj obračam, da stori prvo stopinjo, in do dijakov ljubljanske gimnazije in realke, da bi radostni to pot nastopili, njihov izgled bi gotovo brž vse druge gimnazije in realke nasledovali. V Ljubljani je gotovo mnogo takih posestnikov, kterim je nauk o umnem kmetijstvu na srcu, da se med narod bolje razširi, ti gospodje bodo tedaj tudi radi dovolili, da ukaželjni mladenči dohajajo na njihova posestva in se tako praktično učijo kmetijstva. — Bi li ne hotlo slavno vredništvo o tej zadevi svojih misli povedati?*) — Pri tej priliki pa še dragim vam dijakom za šolske praznike par besed. V šolskih počitnicah dijak gotovo nič boljšega in prijetnejšega storiti ne more, kakor potovati in si nekoliko svet ogledati bodi-si blizo ali daleko. Al potovati se ne more brez denarja in ta privilegija, ktero si večidel popotovajočih dijakov prilastuje, da jim „viaticum“ dolžujejo fajmoštri in kaplani, se mi dozdeva nečastna, ako ne rečem nesramna. Vrh tega pa so vsa takošna potovanja le za dobro jed in pijačo, ne pa za kakošen poduk. Svetoval bi takošnim popotnikom ogledovati si lepe kmetije ter tam pa tam par dni ostati ter si dobro zapamtiti to, kar in kako je pri tej kmetiji kaj boljšega kakor domá ali pri druzih kmetijah. Komur je mar, narodne stvarí, pesmi, pravlice itd. zbirati in spoznavati ljudski značaj, bode svoj namen gotovo najlože dosegel, ako se po omenjenem načinu z ljudstvom druži. In kako lahko je to pri nas, kjer so kmetje tako prijazni in toliko dobre duše. Celo drugače je to v nekterih drugih krajih, na pr. na Angležkem, kjer imam najboljših lastnih skušenj.

Lansko leto prehodil sem nekoliko pokrajin Angleške, ki posebno slovijo zarad dobrih kmetijstev; pri

*) Radi, drugi pot. Vred.

*

tej priliki snidel sem se tudi z nekoliko študenti edinburškega vseučilišča, ti so si tudi vrtnarstvo in farmerstvo angleško ogledovali, zagotovljaje me, da to je na Škotskem še mnogo bolje, in smem jim verjeti. Krasni vrti povsod po Angleškem so me vendar osupnili kakor velike farme z mnogovrstnimi mašinami in orodjem za poljedelstvo, kakoršnega še poprej nikoli videl nisem. Stvar me je zanimivala toliko, da si nisem mogel kaj, da se ne bi bil nekterim vrtnarjem in farmerjem ponudil, da bi se mi dovolilo par dni na vrtu ali polji delati in si tako rečí ogledati. Pa za to milost sem včasi dolgo moral romati in prositi, predno se mi je dovolilo se z delavci na vrtih ali na polji združiti, ker Anglež nikakor ni mnogo zaupljiv, posebno pa ptujcu ne. Na vrtih delati mi je v resnici bilo kaj prijetno, akoravno nisem že dolgo let nobenega orodja v rokah imel, ker delo ni toliko težavno in pri tako krasnih cvetlicah in različnih sadninah človek tudi lahko na vse pozabi in le stvar občuduje. Res, cvetlic še nikjer nisem našel tako lepih kakor v teh vrtih in ne vem, ali se kje krasnejše vidijo kakor na cvetličnih razstavah (flower show) na Angleškem. Anglež ne more biti brez cvetlic, in zato mora celó po mestih pri svoji hiši vselej kakošno tratico in vrtič imeti. Mnogo težavnije je človeku, ki ni trdega dela vajen na polji; veči del vse delo delajo le možki, na velikih farmah videti žensko na delu, bila bi kaj redka prikazen. Dela se skor vse z umnim orodjem in mašinami in en delavec dela najmanj za pet naših. Pa pri tem ne slišiš petja ali šaljivih pogovorov, kakor na našem polji pri naših delavcih; ljudje se kretajo in delajo za delo odločene ure neprestano kakor mašine njihove. Pa so tudi navadno bolj krepki in čvrsti kakor pri nas, zdravi so in prav dobro rejeni. Al angleški delavec tudi bolje živí kakor naša „gospôda“, bodi-si bogata ali uboga, on, kadar je pri delu, dela neutrudljivo in pri tem mu je prva skrb, si z zasluženim denarjem dober živež ter čedno in prijetno stanovanje priskrbeti. O tem imamo mi o Angležih zopet mnogo prav smešnih krivih misli, in te se še kakor mnogo drugega starokopitnega po šolah naših slišijo. Kdor se hoče z ljudstvom prav seznaniti, treba je, da med ljudstvo gré, in zato vrli dijaki, ki se hočete sè šegami našega naroda seznaniti, živite in družite se v počitnicah ž njim pri delu in veselji; saj tako se vam pri naših kmetih ne bo godilo kakor meni pri nekterih angležkih farmerjih, kjer sem celi dan se znojil in trudil, vrh tega pa še živež plačal.

(Dalje prihodnjič.)

Sporočilo

o 3. občnem zboru slovenske Matice

v Ljubljani 7. avgusta 1867.

Kakor je bilo v 7. seji Matičinega odbora (4. julija 1867) sklenjeno, obhajal se je v sredo 7. avgusta t. l. tretji občni zbor dopoldne s cerkveno slovesnostjo, s sv. mašo, ktero so ob 8. uri zjutraj služili prečastiti stolni prošt, odbornik slovenske Matice in 2. prvosednikov namestnik, gosp. A. Kos, pri kteri so Riharjeve pevke pele spodbudne pesmi.

Kmalu po 9. uri se jamejo v mestni dvorani shajati Matičini družniki, in ob pol 10. uri prične prvosednik g. dr. L. Toman s slovesnim ogovorom zbor, v kterem so bili, razun edinega vnanjega odbornik g. dr. J. Ulaga, naslednji ljubljanski odborniki: gg. dr. L. Vončina, A. Kos, dr. J. Zupanec, A. Lésar, J. Marn, J. Vavrů, dr. J. Bleiweis, dr. E. H. Costa, A. Praprotnik, L. Svetec, J. Vilhar, in blizo 40 domoljubnih družnikov, vpričo poznej dospevšega deželnega poročnika g. J. Rotha.

Prvosednik spregovorí nekako tako-le: „Slavni zbor! Danes obhaja Matica svoj tretji občni shod. Shod Matičin je vesel god za ves narod slovenski, ker Matica ima namen, buditi in likati dušne močí, ktere povzdignejo narod v vrsto izobraženih in med temi na višo stopinjo, ktera kaže, da narod spoštuje sam sebe, in da je vreden, da ga spoštujejo tudi drugi. Radostno nam je spoznavati, da so sedaj že vsa slovanska plemena se podala na pot svojega omikovanja. Tù in tam se odpre hram učenosti ali pa umetnosti, tù in tam se ustanovi Matica, iz ktere izvira narodu dušna omika, da se pospešuje narodska svest in občni blagor. — Radostni se smemo ozirati na znamenito slovesnost, ktero je v kratkem obhajala jugoslovanska akademija v Zagrebu, in Slovenci tega prezirati ne moremo. Da bi veselo napredovalo, želimo vsi, in iz srca zakličem: „Živila in napredovala jugoslovanska akademija!“ Živila! zakliče radostno ves zbor. — Kakor druga plemena slovanska kažemo po Matici z današnjim zborom tudi Slovenci, čeravno nas je malo, da se gibljemo, da vzbujamo svoje močí, da svetu razodenemo svoje zmožnosti, da tako dobimo z drugimi narodi enake pravice v skupni državi. Mnogo se je sicer storilo, ali mnogo je še dela. Tri knjige je izdala letos Matica. Učimo se iz njih, in v tolažbo naj nam bo v britkih časih to, kar imajo v sebi. Prva je: Štirje letni časi. Trda zima je gospodovala dolgo na slovenskem slovstvenem polji, prikazala se je spomlad. Marsiktero cvetko nam je slana posmodila. Pride poletje. Tudi ondaj bode bíla toča in razgrajal bode vihar; toda ako se držimo stanovitno, prišla nam bo tudi jesen, o kteri bode narod slovenski vžival plod prejšnjih trudov in del. Druga je: Rudninoslovje ali mineralogija. Kaže nam, koliko zakladov in močí je skritih v zemlje naročji, skritih vnanjemu solncu, toda odkritih očem Božjim, in upajmo, da prej ali pozneje se tudi na nas Slovence in Slovane sploh ozré milostno oko Božje. Saj nočemo nikomur kratiti njegovih pravic, pridobiti si želimo le svojih, in „mirno naprej“, je naše gêslo. V ta namen smo se sošli danes, in hvala bodi vsem gospodom, kteri ste se potrudili tudi od daleč, in želel bi le, da bi drugikrat jih bilo še več, da se vnemamo vzajemno in krepčamo v slogi, in iz tega nagiba vskliknem: Bog ohrani Matico Živila!

Na to poroča tajnik g. prof. Lésar o odborovem delovanji od 27. septembra 1866. do 1. julija 1867., in sporočilo njegovo se glasí:

„Slavni zbor! Danes obhaja slovstvena mati slovenskega národa — hočem reči — „Matica slovenska“ svoj tretji god, to je, tretji občni zbor, v kterem ima njen odbor odgovor dati in poročevati o svojem delovanji v preteklem družbinem letu, to je, od 1. julija 1866. l. do 1. julija 1867. l.

Obširni popis vsestranskega odborovega delovanja bodete, slavna gospôda, brali v poróčalnem delu „narodnega koledarja“, ki se Vam bode z dvema drugima knjigama jel razpošiljati začetek prihodnjega tedna. Zato bode odborovo sporočilo le kratko in sukalo se le o glavnih točkah.

Imel je odbor v preteklem letu tri seje, to je, 5., 6. in 7. sejo:

peta je bila 15. novembra 1866. leta,
šesta je bila 7. marca 1867. leta,
sedma je bila 4. julija 1867. leta.

Izdale so se tri knjige, ktere po odborovem sklepu, v sedmi seji storjenem, dobé vsi Matičini udje in to ne le dosedanji, ampak tudi oni, ki pristopijo do novega leta in plačajo letnino za 1867. leto.

Omenjene tri knjige so:

1. „Štirje letni časi“ po E. A. Rossmässlerji, predelal Iv. Tušek; 16½ tiskanih pôl.

2. „Rudninoslovje ali mineralogija“ po Sigm. Fellöckerji, spisal France Erjavec; 6¼ pôl.

3. „Národni koledar“ z Matičinim letopisom, to je a) s poročilnim in podučnim delom, vredil dr. J. Bleiweis; 16 pôl, torej skupaj nad 38 tiskanih pôl.

Na Matičine stroške je dalje na svetlo prišla „Slovnica českega jezika“ z berilom, spisal Fr. Marn. Ti stroški, ki znašajo 232 gold. 59 kr., so pa le začasni, kajti povrniti se imajo Matici iz razprodaje omenjene slovnice. Te knjige torej ne dobé Matičini udje, ker se prišteva onim knjigam, ktere Matica po §. 2. a) sme podpirati, da se izdadé. Razprodaja te knjige se je izročila bukvarju J. Giontini-ju s 25. odstotki in s pogojem, da skupilo odrajtuje Matici, dokler se jej ne izplačajo omenjeni stroški, ostali iztisi pa so potem last Marnova.

Rokopis: „Utopljenci ali potovanje na Ostrovid“, ki je bil med Poženčanovo slovstveno zapuščino, darovano Matici, je odbor podaril slavni Mohorjevi družbi v Celovcu, ktera ga je tudi spravila na dan in razdelila svojim udom.

Rokopisa: „Slovenski Štajar“, ki so ga obljubili spisati štajarski rodoljubi, kakor je g. dr. J. Vošnjak v 5. seji poročal, kmalu pričakujemo.

Rokopisa: Žepičeva „latinska čitanka“ in P. Ladislavova „latinska slovnica“ še nista prišla iz rok izvoljenih presojevalcev.

Ponudila sta se Matici še dva rokopisa: a) „stenografija slovenska“, ktero je osnoval Fr. Hafner, učitelj v Slovenjem Gradcu, in b) „grška slovnica“, ktero obeta sestaviti Ant. Klodič, bivši profesor na tržaški laški gimnaziji. — Prvemu se je vsled odborovega sklepa odgovorilo, da Matica more rokopise sprejemati še le potem, ko jih pretresejo in potrdijo izvoljeni presojevalci. Fr. Hafner je odgovoril, da svoj rokopis pošlje konec meseca oktobra 1867. l. — Klodičeva ponudba, došla 27. julija t. l., mora, predno se reši, čakati prihodnje odborove seje.

V 7. seji bil je sprejet tajnikov predlog: „da odbor izmed sebe izbere odsek, ki a) sestavi imenik knjig, ktere Matica želí izdati, b) nakaže pot, po kterem si Matica preskrbí najboljših dotičnih rokopisov, in c) o tem poslu poroča v prihodnji odborovi seji.“ Voljeno je bilo v ta odsek pet ljubljanskih odbornikov s pristavkom, da ima ta odsek litografiti dati in razposlati dotično svoje sporočilo vsem drugim odbornikom na pretres. Predno se pa snide ta odsek, ima predsedništvo s tajnikom vzajemno skušati, Matici pridobiti poezije Val. Vodnika in J. Vesela-Koseskega. Rokopisa Vodnikovih poezij si še nismo pridobili, ker nam ni znano, kje da biva njegov lastnik Oton Wagner. — Gosp. Iv. Vesel-Koseski pa je na odborovo vprašanje od 10. julija t. l. št. 108 gosp. dr. J. Bleiweisu poslal list, v kterem se zdaj še nekoliko brani, vdati se omenjeni odborovi želji, nadjamo se pa, da morda vendar privoli, ako se mu poročí soglasna želja občnega zbora.

Iz tega kratkega poročila sl. občni zbor razvidi, kak sad je Matica slovenska preteklo leto obrodila na slovstvenem polji, in kakošen brst zastavila za prihodnje leto. Ako Bog dá, prihodnje leto ustavi še čvrstejše korenine, iz kterih požene košato deblo; ako Bog dá, vzbudilo se bode še več pisateljev in Matici pridružilo mnogo novih družnikov.

Ozir novih udov se sicer tudi letos ne moremo pritožiti, kajti dorastlo jih je več, kakor 1866. leta, in sicer 15 ustanovnikov, 244 letnikov, skupaj toraj 259 udov, izmed kterih je 149 duhovnih in 110 svetnih. Odkar je dotiskan imenik, pristopila sta 2 ustanovnika in 4 letniki, tako da danes štejemo 1206 udov. Glavni knjigi zadnja številka je sicer 1262; iz tega se razvidi, da je 56 udov Matici odmrlo in odpovedalo se.

Naj vam izmed odmrlih imenujem le ustanovnike: Bratkoviča Andreja, Pleiweisa Konrada, Pleiweisa Valentina, Pleiweisa Jožefa, Hribarja Vatroslava, Pikl-a Mihaela, Lužnika Valentina, Močnika Franceta, Žerovca Franceta, Volovšeka Franceta, Žnidariča Antona, Globočnika Janeza, Grmeka Henrika. Prepričan sem, da vsem Matičarjem iz srca govorim, ko izrečem prošnjo: Bog jim daj večni mir in pokoj!

Iz računa, o kterem bode poročal gospod blagajnik, bodete razvideli, da letošen Matičin imetek

iznaša	27.765 gold.	53½ kr.
lanski račun je kazal	23.039 „	60 „
pomnožil se je toraj za . . .	4.715 gold.	93½ kr.

Bilo bi se Matičino imetje še više pomnožilo, da so vsi udje v redu plačali ustanovnino in letnino. Že samo zaostala letnina znaša 1164 gold.

V znesku 4.715 gold. 95½ kr. je tudi 1931 gold. 90½ kr., ktere smé Matica še potrošiti; od teh se je tudi res po sklenjenem tretjem računu že potrosilo za Marnovo slovnico 232 gold. 59 kr., in bode se plačal „národni koledar“; kar ostane, obrne se za prihodnje leto.

Po proračunu bode Matici, ako se doneski redno

plačajo, za izdavanje knjig ostalo .	2347 gold.	57 kr.
in ako dojdejo zaostali doneski . .	1164 „	— „
celó	3511 gold.	57 kr.

V poročilu o knjižnici bodete, slavna gospôda, brali, da se je tudi ona jako pomnožila, in to za 577 zvezkov, tako da zdaj šteje 983 zvezkov.

To je kratko odborovo sporočilo o njegovem delovanji preteklega leta. Odbor navdaja sladka zavest, da je v preteklem letu storil svojo dolžnost, in trdna nada, da bode četrtemu občnemu zboru mogel podati še veselejše sporočilo.“

Pri naznanilu zastran poezij g. V. Koseskega, opomni g. dr. Bleiweis, ako bi se občni zbor obrnil na slavnega pesnika, mu sveste prošnje odrekel ne bo, se na predlog g. dr. Tomana vzdigne ves zbor in enoglasno izreče iskreno to željo.

Po tem čita g. blagajnik dr. J. Zupanec račun od 1. julija 1866 do 1. julija 1867., in proračun od 1. julija 1867. do 1. julija 1868., ktera se sprejameta, in g. prvosednik omeni, da se marljivi blagajnik ne le zastonj trudi za Matico, temuč ji mnogo tudi daruje (na pr. poštnine itd.), kar zbor s pohvalo pripozná.

Gosp. prvosednik nasvetuje, da se volijo tisti trije gospodje v to, da pregledajo, presodijo in potrdijo odborov račun o novčnem gospodarstvu vsled pravila v 12. §. a), namreč: gg. Fr. Sovan, Raimund Pregelj in Fr. Ravnikar, in zbor pritrdi.

Na vrsti je bila volitev novih odbornikov. O tej priliki razodene g. predsednik, da se je odborništva odpovedal g. Štef. Kocijančič, zarad česar je treba namesti 10 odbornikov voliti jih 11, ter izreče željo, da bi gledé na to, da se lože shajajo odborove seje in koristno delajo, ker je vnanjim velikrat pretežko, se jih vdeleževati, se volilo več ljubljanskih odbornikov. Da se zborniki pomenijo nekoliko, zbor nekaj časa prejenja. Po tem se oddá 59 volilnih listov in po večini glasov so bili voljeni izmed ljubljanskih gg.: dr. E. H. Costa (58), A. Praprotnik (56), J. Šolar (55), J. Marn (54), A. Lésar (52) in dr. Jožef Poklukar (37); izmed vnanjih pa gg.: M. Cigale (58), J. Grabrijan (55), Fr. Cegnar (53), A. Einšpieler (47) in dr. Kočevar (36). Za temi sta dobila največ glasov gg. L. Jeran (26) in Šavperl (28). — (Ker se je pa g. dr. Jož. Poklukar 9. av-

gusta odpovedal odborništvu, zato namesto njega v odbor stopi g. Luka Jeran.)

Na to popraša g. predsednik, ako hoče kdo kaj omeniti ali poprašati zastran proračuna, in gosp. prof. dr. J. Ulaga popraša, kako je umeti v proračunu nastavljeno plačo za tajnika, ali se mu ima podeliti plača ali le kaka nagrada? Gosp. prvosednik odgovorí, da se oni stavek od tistega časa jemlje v proračun, ko je tajnik še plačo dobival; te zdaj ni več; sedajnemu tajniku se je dala le majhna nagrada, in da bode sklepal o tej reči odbor v svoji prihodnji seji.

Gosp. dr. Zupanec vpraša: kako naj se ravná vprihodnje s premoženjem. Doslej so se kupovale obligacije zemljiškega odškodovanja; ali naj se vprihodnje tudi, ali naj se obrača drugače. Gosp. Robič želí, da se denar daje v hranilnico, in za viša števila naj se kupujejo domače, deželne obligacije, ne le tuje. Ko na to g. blagajnik razjasni, da se tako ravná že sedaj in da imamo skoro same deželne obligacije, se g. Robič spozná zadovoljnega o tem.

Gosp. predsednik dr. Toman popraša blagajnika: ali ima Matica raznih dežel obligacije, ali ima tudi metalike? Na to razloží blagajnik, da kar je darovanih, tiste so različne; kar je pa Matica jih kupovala, so le zemljiškega odškodovanja. Gosp. dr. E. Costa želí, naj ne kupuje Matica zmiraj istih pisem ali obligacij, ter nasvetuje, naj si pridobí kaj zastavnih pisem narodne banke na Dunaji, ker so ta pisma a) zanesljiva, najbolj gotova, in b) ker je boljše za Matico, da ima v svojem premoženji raznovrstna pisma. Gosp. Stare svetuje, naj Matica kterikrat za 200 do 300 gold. srečo poskusi pri kaki loteriji, morebiti jo zadene sreča. Gosp. L. Svetec se sklada z obema nasvetoma, češ, naj ravná Matica kakor previden gospodar, ki z raznovrstnim semenom obseje svoje zemljišče, da mu nese bolje zdaj to, zdaj to, in da naj odpre sreči kako okence; svetuje vrh tega tudi, da bi se morebiti smela vdeleževati Matica na pr. pri taki železnici, ktera ima svojo gotovo prihodnost. Ali dr. Costa kaže gledé na 21. §. Matičinih pravil, da taka početja ali društva nimajo še tiste varnosti, ktere je po zakonu treba sirotniškemu imetku. — Gosp. dr. Toman izreče željo, naj se vprihodnje kupujejo ne le zastavna pisma národne banke, ampak naj se nektere dosedanjih obligacij va-nje spremenijo, in da-si ima odbor določevati o tem, vendar popraša zbor, ako ima kdo zoper te nasvete, ki se bodo kakor želje občnega zbora naznanili Matičinemu odboru, in ne oglasi se nikdo.

Izmed posameznih udov se naposled oglasi g. Noli ter nasvetuje z ozirom na besede, s kterimi je g. prvosednik v začetnem ogovoru pozdravljal jugoslovansko akademijo v Zagrebu, naj se pozdrav Matičinih zbornikov do jugoslovanske akademije po prvosedniku telegrafično akademiji na znanje dá, kar ves zbor vstavši sprejame in odobrí.

Naposled dá g. prvosednik dr. Toman hvalo vsem vpričnim, zlasti kteri so doslej delali Matici na korist, g. tajniku, blagajniku, knjižničarju in zapisnikarju; posebno še g. mestnemu županu, da nam je blagovoljno odprl mestno dvorano, gospodom rodoljubom, ki so iz daleka prispeli, in izreče presrčno željo, da bi se prihodnjih Matičinih zborov bolj vdeleževali rodoljubi v prid in na čast slovenskemu narodu!

Slovansko slovstvo.

* ***Ruska slovnica za Slovence s čitanko*** — že pred tremi meseci v „Novicah“ omenjena, je zdaj gotova; prišla je na svetlo pod naslovom, v poslednjem našem listu omenjenim. Tiskana je na Dunaji pri Mehetaristih in obsega v obliki osmerke 172 straní; v predgovoru, 12 straní obsegajočem, gosp. založnik namen in potrebo te knjige razlaga; 37 straní obsega slovnica, 123 pa praktični del, to je, rusko berilo s slovensko prestavo. Ta, zadnji del je posebno važen in pisan v lahko razumljivem, navadnem slovenskem jeziku, prav, kakor „Novice“ pišejo. Rečeno je v „Novicah“ tudi bilo, da bo čitanki slovarček takih besed pridjan, ki po ruski kaj druzega pomenijo, kakor po slovenski; pa ta slovarček se je iz posebnih vzrokov izpustil. Cena knjigi je le 85 krajcarjev (pri knjigarjih bo stala več). Kdor je želí, naj se obrne do založnika (gosp. Blaža na Reki); najbolj bi bilo, da se v vsakem kraji tisti, ki si jo mislijo naročiti, porazumejo in več iztisov vkup naročé, ker tako bi poštnina manj stala.

* ***Kratki nauki za sadjorejo.*** Spisal Drag. Ripšl, na svitlo dal Ludevik vitez Gutmansthal-Benvenuti. — Četrt leta je komaj preteklo, kar so „Novice“ napovedale to knjižico in jo priporočale našim sadjerejcem, in že je pokupljenih 1000 iztisov, da je trebalo napraviti drugi natis, kteri se danes naznanja slovenskemu svetu. Prodaja se 2. natis v bukvarnici J. Lercherjevi v Ljubljani po 10 krajc.

* ***„Poturica“*** — se zove zanimiva zgodovinska drama v 4 činih, koja se vrší na zemlji hrcegovinski in jo je spisal slavni Ivan Kukuljević-Sakcinski. Prišla je ravnokar v Zagrebu na svitlo in utegne vrlo dobro gradivo biti za prevod v slovenščino, kadar pridemo do močí, predstavljati na gledišču velike igre.

* 1. zvezek v 17. listu „Novic“ naznanjenega občeslovanskim interesom posvečenega časnika „**Славянская Заря**“ je prišel na Dunaji na svetlo, 2 pôli obsegajoč.

* ***„Smluvme se!“*** — Tako — ali po naše „Pogodimo se!“ — se glasí brošurica, ki je ravnokar v Pragi na svetlo prišla in jo prodaja c. kr. vseučiliščina knjigarna J. G. Calve-ova po 20 kr. — Napis te brošurice očitno kaže, da je njena poglavitna naloga porazumeti se s Čehi. Odkar so Magjari vkljub vsemu prizadevanju ogerske vlade z vsklikom demonstrativno izvolili Lajoša Košuta v Vacovem za deželnega poslanca; odkar so se na Dunaji prepričali, da tirjatve magjarskih radikalcev posebno v finančnih zadevah presegajo vse meje, napeli so nemški časniki na Dunaji in v Gradcu nenadoma druge strune, spoznavši neobhodno potrebo, porazumeti se s prvaki česko-moravske federalistične stranke. V mnogih vodilnih člankih časnikov vsake vrste so tedaj razgovori o nepraktičnem nasprotovanji českih politikarjev in o kompromisu (porazumljenji) neprenehoma na dnevnem redu, se vé, da ne brez navadnega psovanja. — Knjižica „Smluvme se“ neznanega pisatelja, obsegajoča 7 straní, je prevod nemškega originala „Zum Compromiss“ sicer na krasnem velinovem papirji in v lepem rdečem zavitku, al prevod ni srečen; pisava mrgolí stilističnih napák, jezik je brez nemškega originala velikrat popolnoma nerazumljiv. — Oziraje se na obseg ali stvar brošure, poje anonymus slavo politiki državnega kancelarja, povdarjaje posebno vspeh njegovega prizadevanja v zadnji francozko-pruski pravdi, opominja češki narod, „naj slovó dá dosedanji, vsej državi škodljivi (???) opoziciji in naj se sprijazni z dovršenim dvalizmom, kajti s federalizmom se je že brez vspeha poskušalo (!!!); ako se posreči opoziciji spodriniti barona Beusta, mora priti absolutizem, državni bankrot in razpad Avstrije.“

Poglejmo pa, za ktero ceno hoče pisatelj pridobiti češki narod za kompromis, kaj mu ponuja? Izreka željo, naj se narod zedini z vlado podpiraje narodno gospodarstvo in občno blagostanje, naj zida in zboljšuje šole, naj napravlja vzajemno z vlado nove ceste, železnice,

kreditne ustanove v pomoč malim posestnikom, naj skrbí za revno ljudstvo, da mu ni treba preseljevati se v takem številu v daljno Ameriko. Na te pogoje, pravijo lakonično „Národní Listy“, ne more češki narod resnobno odgovoriti; program českega naroda je temeljito osnovan in očitno izrečen v več adresah deželnega zbora; brošura „Smluvme se!“ žalibog! ne vé ali neče o njem ničesa vedeti. K temu dostavljajo „Národní Listy“ te-le pomenljive Riegerjeve besede v zadnjem deželnem zboru: „Ako nas kličejo v cislajtanski parlament zavoljo tega, da bi tamo bili protitežje (Gegengewicht) proti Magjarom in da bi pomagali vzeti jim, česar bi jim mi ne bili nikdar dovolili, za tako nalogo se lepo zahvaljujemo.“

Národne stvari.

Kako si nemški Štajarci národno ravnopravnost mislijo?

Nemški časniki prinašajo, da je okrajni zástop slovensko-bistriški na doljnem Štajarji izrekel enakopravnost (Parität) nemškega in slovenskega jezika, ter prosil naredbe, da bi se v ljudski šoli oba jezika enako učila. Vsled tega se je neki deželni odbor grški obrnil do c. k. namestništva, naj bi ukazalo labodskemu konsistoriju in c. k. okrajnim uradnijam, da bodo skrbele, da se enakopravnost obeh jezikov po južnem Štajarji že precej prihodnje šolsko leto vpelje, tako, da bo vsem otrokom mogoče nemščine se učiti, a nemški otroci da prejmejo ne samo prvi, ampak tudi dalji poduk samo v nemškem jeziku.

Ako je to res, kar časniki pišejo, bo to pač enakopravnost, ki le na eno stran visí, in ki se od tiste, že po cesarji Jožefu vpeljane naprave, ki je toliko let in let vsak napredek naše ljudske šole zadrževala, s pravim imenom germanizacija imenovane, niti za las ne razločuje!

Prosimo štajarske domoljube, da bi nam razložili, kaj je resnice v tej novici.

Dopisi.

Iz Haloz. R. B. — Haloški Slovenci razumniki, oziroma duhovniki, bivši dne 8. vel. srpna zbrani pri sv. Barbari na Belem o priliki duhovniške skupščine so sprejeli soglasno predlog: naj se mahoma razpiše darilo 50 gold. za najboljšo gledišćino igro zgodovinskega zadržaja, in sicer „Svetopolkova oporoka“ (sloga; posamne paličke, breme zvezanih paličk), kar je s tem učinjeno. Krasnoslovni pisatelj ima lepo priložnost ugodno se sprehajati v slavni dôbi Cirilovi in Metodovi, ter polagoma prestopiti k Svetopolkovi smrtni postelji, kjer naročuje slogo svojim trem sinovom. Po vsem delu mora veti iskreni národni duh, tako, da tudi segreva bralca ali poslušalca. Rok skladanju in pisanju seže do novega leta 1868. leta. Rokopisi naj se pošiljajo R. B-u. P. p. Zavrč.

Iz Haloz. R. B. — V pastirskem bogoslovji se nam je razkladalo, da se more od vsakega propovednika in govornika nekaj naučiti: ali stavnega ali konči nekavnega, to je, kar je treba posnemati, ali česar se more ogibati. Isto sme veljati o narodih, njih navadah, običajih, značajnosti in raznih drugih razmerah; vsak narod, da-si največi sovražnik, ima nek znak ali znakove, kteri ga poveličujo. Ne hotè navajati Lahov in njihove narodne značajnosti, njihove goreče ljubezni do svoje narodnosti in jezika, kterega nikoli ne tajé, nego se ga poslužujo v vseh mogočih okolnostih, omenjam v tem krepki in vzorni primer oholih, Slovenom sovražnih in krivičnih Magjarov, kteri imajo svojo narodnost za največo svetinjo na zemlji, svojo domovino za najlepšo na vsem svetu; za to dvojico je pripravljen Magjar vse darovati, tudi umreti. Zato pa skoro ni primera, da bi se on potujil, da bi odpadel zatajivši svoj jezik, svojo narodnost; bi li se kaj takega pripetilo, sonarodnjaci bi mu rekli, da je znorel, da se mu kolesce vrtí v možganih. Oj bože mili! kamo sreče, da je dopuščeno o Slavenih poprek, a o Slovencih posebno posvedočiti toliko stalnost in narodno značajnost! Pogledavši povrhoma v listove neukanljive zgodovine, ne moremo nego priznati, da je ogromna množina slovenskega naroda prepustivša jezik in narodnost postala tvarina, orodje in mastilo tujcem. Ne jemljé ozira na tožne razmere raznih slavenskih pokolenij spominjam samo Slovence. Kje je bila meja med Slovenci in Nemci pred tisoč leti? kje na Koroškem? in kje je danes? Te nezgode pripisujem sicer nesrečnim in neugodnim okolnostim, pa vendar tudi veliko krivnjo nosi nedostatek narodne zavednosti, narodnega ponosa. Toda prestopimo v novejšo dôbo; na koliko učiliščih, vsaj vseučiliščinih stolicah so sedeli in še sedé sinovi slovenskih mater, delajoči za tujstvo v tujem jeziku, ne zmenivši se svojih zapuščenih bratov, niti črtice za-nje s svojim pisalom ne potegnivši, ne mareči ničesar za slovenstvo, ne skrbeči po svojih sposobnostih in zmožnostih za dušni razvoj in napredek, kteri mora imeti narodno stalo; isto veljá o mnogobrojnih, nekoliko priletnejših pravnikih, da ne govorim o celih kopah, saj karavanah odpadlih slovenskih uradnikov in nekterih duhovnikov na Štirskem, o nevednih mestjanih, ljudskih učiteljih, o kmetih, zlasti županih, kteri se dajo za nos voditi strastnim nemškutarjem. Res o toliki abotnosti in grozovitni sramoti svet nima primera v Evropi, da bi zlasti obilo sposobnjakov zapuščalo narodno slovensko zastavo, ter prestopalo v sovražniški tabor, kjer služi namenom druge narodnosti. Vozeči se po železnici opazuješ, da vsak človek s svojim sonarodnim tovaršem se razgovarja v narodnem jeziku, le Slovenec se rad napenja po nemških kolomerih razkrivati svoje misli. Sčednimo se vendar, ne bodimo gnjusna iznimka v omikanem svetu, marveč kažimo se, nalik naobraženim inorodnikom, ponosni svoje lepe in mile besede v vsakem društvu na Slovenskem, zahtevajmo po zakonitem poti vselej brez straha svoje pravice, bodi si ured te ali one vrste. — Kaj bi p. Lah ali Magjar rekel, če bi mu okrajni zástop postavljen za lški ali magjarski okraj vse dopisoval in naročeval v nemščini? Ptujski zastop je izvoljen za 43 tisoč Slovencev, in glej, odbor se drzne, kakor okrajni ured, vsa naročila pošiljati v nemškem jeziku.*) Je li tako ravnanje pravo? je li pravično? Tako slovenski iznejeverjenci rovajo z dvoreznim nožem v svojem mesu, na svojo in naroda sramoto in pogubo, čikoši in kanasi jih devljejo v sramoto. Magjar se bori za celokupnost ogerske države, ne gledé na raznorodnost; Slovenci pa samo zahtevajo skupnost vseh zdržema živočih Slovencev, in še tega nam ne privoščijo. Naša naloga bodi skrbeti, da se nijeno dete več ne potuji, da se nam nijena gruda zemlje ne odvzeme. — Za besedo Krempeljnu na čest 1. kimovca obhajati se imajočo dobili smo med drugimi prekrasno gledišćino igro „Samo“ prvi slovenski kralj, kteri je prisojeno prvo darilo; tudi druge priprave se marljivo

*) Lani smo o važnih dogodbah prebirali na županskih stenah viseče „cesarske razglase“ natisnene v slovenskem jeziku; uredniki in drugi enake vrste možaki pa nam Slovencem hočejo samo nemščino polagati, ktere naš narod ne razume in je razumel nikoli ne bode. Pis.

veršé; dleto pridno dolbe kamen za podobo-zgodovino, ktera bode dično kazala sedanjcem in potomcem torišče, kje počiva lupina blagega in črstvega duha, neopešanega slov. pisatelja in buditelja narodne zavednosti.

Trebovlje 8. avg. — Tudi pri nas in sicer prav blizo železnice imamo toplice. Že zdavno je bilo znano, da nekaj v Trbovšci, nekaj tikoma potoka so gorki izvirki, kajti tamošni mlin v nobeni zimi ni zamrznil, in ženske so v hudem mrazu bôse v potoku prale. Pred kakimi 10 leti sklenili so trije možje kraj izvirkov in še nekaj zemljišča okoli kupiti, in sčasoma kopališče narediti. Postavila sta letos gosp. Eihelter, oskrbnik premokopa, in g. Pust, naš župan, čez tople izvirke lično poslopje z dvema sobama, s prostornim kopališčem in drugo potrebno pripravo. Toplica meri 25 stopinj gorkote in nima rudninskih delcev v sebi; pa bi sčasoma vendar mnogo obiskovalcev dobila, ako bi se dala voda bolj na globoko dobiti. Dozdaj naraste komaj za 3 čevlje, k večemu na 3′ in 4″ na debelo, ker bližnji sosed, mož nekoliko trmaste glave, ne privoli, da bi pod njegov jez se cevi položile, po kterih bi lahko za seženj globočeje se dala toplica izpuščati, pa tudi kopališče za 3′ globočeje narediti.

Iz Vélikovca na Koroškem. ♂. *(Letina.)* Žito se je že srečno spravilo pod streho. Letina je bila sploh dobra, če je ravno tudi v spomladi (meseca majnika) sneg nekaj škodoval; pa vendar ne toliko, kakor se je mislilo. V naši okolici je pa žalibog vendar le toča veliko škodo napravila, posebno v bližnjih Trušnjah in na Djekšah, kjer je vse poljske pridelke pobila. Tako tudi v nekterih krajih na gornjem Koroškem. — Vse, kar je še na polji, prav lepo kaže. Sená in otave bo dosti, kakor tudi sadja, da je ravno nedavno neka nevihta malo škode napravila. Posebno iz bodske doline, kjer se izvrstno s sadjerejo pečajo, se sliši, da so drevesa prepolna lepega sadja.

Iz Topolovca na Primorskem 1. avg. — Ne zamerite drage „Novice“ priprostemu pisalcu, da vam tudi kaj o tukajšnjih zadevah sporoča. *) Tukaj bivajo sami kmetje, večidel revni — malokteri bogati. Razun kaplana ni nobenega v naši vasi, da bi gosposko suknjo nosil. Naše kmečko ljudstvo je tudi še zeló priprosto in se z vnanjimi rečmí celó malo pečá. Razun duhovnega pastirja tudi nobeden časnikov ne dobiva. Al ne misli, ljubi čitatelj, da bi bili vsi zatega del neotesani in zanikerni ljudjé. Nekteri bi si pač radi slovanskih časnikov naročili, al kako, ker brati ne znajo? Pisal sem bil lani v 77. listu „Slovenca“, da mislijo šolo ustanoviti, al zdaj je, žalibog! zopet vse tiho o tem. Neki sicer visokospoštovan gospod duhovnik je na vso moč trdil, da prva dolžnost duhovnikova je skrbeti, da kmet le vola v hlevu pozná, vse drugo in celi svet naj mu ostane zakrit, ker po njegovih mislih je izobražen kmet slab kristijan! Ko zagledam časnik „Osservatore Triestino“ in pa „Gerader Michel“ na mizi njegovi, slovenskega časnika pa ne, sem pri tej priči imel ključ k njegovim besedam. Ker je spoštovani gospod sin slovenske matere, omolknil sem, se pokrižal in izdihnil: „žalostna majka slava!“ Harvoje.

Na Reki 5. avg. — Pri nas gosp. Cseh še vedno gospodari po svoji in magjarski splošni navadi. Posebno uradnikom ne cvetó rožice. Sicer pa imamo ljubi mir, odkar je počil glas, da pridejo ruske fregate pred Reko. Čeravno je bila ta novica malo verjetna, je Rečane vendar hudo prestrašila. — Gosp. prof. Trdina je od 1. julija t. l. v penziji.

Iz Adlešič 26. julija. (Po naključbi zakasnjeno.) — Čujte, dragi bralci, kaj vam povem. 2. dan t. m. smo bili vsi župani pozvani od župana iz Doblič pred našega g. predstojnika v Črnomelj, da se bomo divanili zavoljo nemškega učenja v naših šolah. Nate pozivnico, tako-le se glasí: *„Sie werden höflich ersucht mit beuden Gemeinderätten am 2. Juli d. J. in das Bez. Amt Tschernembl früh um 9 Uhr sogewis zu erscheinen, wegen Berattung die Schulsachen, bezüglich der Deutschenlehre.“* Res se nas zbere nekoliko županov, ker je ravno tisti dan sejm bil v Črnomlji, sicer bi bil težko kdo prišel razun onih dveh, ki sta bila na pozivnici podpisana. Ko doidemo v kancelijo, se začne pogovor, da nam bi jako hasnilo, ako bi se pri nas v šolah nemško učilo pa tudi kaj malo slovensko. Tudi jaz jim nekaj odgovarjam i jim povem priliko, kako so na Gorenskem otroci nemške litanije molili rekši „pobite feronca.“ Na to besedo se eden županov na-me ozre in mi veli: ako ti ni po volji, molči, pa hodi vàn. Jaz se obrnem i grem. Čul sem, da se je nekaj županov podpisalo. Dober tek mladini naši!

M. P., župan.

Iz Kranja 9. avg. *(Poziv.)* — V mestu našem se potrebuje izurjen učitelj godbe in petja, koji bi mladino po hišah in „čitalničine“ pevce v imenovanih umetnostih podučeval. Lahko bi tudi učil mladino po hišah šolske predmete nauka. V ta namen se je že lepo število rodbin podpisalo. Kdor želi ta posel prevzeti in več o tem pozvedeti, naj pošlje svoja spričevala in pisma g. županu M. Pircu. — V nedeljo 18. avgusta se bode v čitalnici naši s slovesno besedo obhajal rojstni dan Njih Veličanstva presvitlega cesarja.

Iz Ljubljane. Naša kmetijska družba je te dni po poddružnici novomeški prejela od g. Jan. Mah-a, posestnika grajščine zlateneške, nekoliko jajčic, ki so mu jih izlegle japaneške svilne (židne) gosenice tistega plemena, ki se redí od hrastovega perja (in ne od murbovega) in se jim Yama-maï pravi. Že lani je, kakor so „Novice“ povedale, marljivi svilorejec častiti gosp. Mah začel prvi na Kranjskem rejo teh novih gosenic, in iz lanskega pridelka pridelal je letos že več te živalice, ki se mu je prav dobro sponesla. Od tega pridelka je poslal zdaj kmetijski družbi v dar nekoliko semena, pa je tudi pripravljen, ga tudi drugim svilorejcem dati in sicer 25 jajčic za 1 gld. nov. den. Kdor se pred oglasí, ga pred dobí, pa naročnina naj se mu pošilja franco v Zlatenek na Dolenskem. Drugi pot bodemo razglasili njegov poduk, kako naj se izrejajo te hrastovke. Bog daj, da bi po sreči šla ta reja, ktera tam, kjer je še kaj hrastovine, obeta nov dohodek gospodarjem! Saj smo ga krvavo potrebni.

— *(Iz deželnega odbora.)* V poslednjih dveh sejah je odbor zopet rešil nekoliko pritožeb zoper županijske sklepe. — Zastran ledenice, ki jo je 1864. leta mestni magistrat v tukajšnji bolnišnici zidal in dozdaj vžival, je odbor za potrebno spoznal, da zdaj, ko se v red devljejo vse bolnišničine zadeve, se tudi posestna pravica omenjene ledenice proti temu reši, da jo bolnišnica sama v posest vzame in se magistrat odškoduje za stroške zidanja; — pred konečnim sklepom odborovim naj se pa zasliši mestni magistrat. — Vlogo oskrbništva ljubljanske otročje bolnišnice, da bi se bolni otroci iz dežele namesti v deželno bolnišnico jemali v to mestno otročjo bolnišnico proti plačilu od 45 krajc. na dan, je rešil deželni odbor tako, da le v sili, kadar ne bi bilo prostora v deželni bolnišnici, naj vodstvo te bolnišnice po zaslišanji dotičnega zdravnika-primarija izročí v Ljubljano pripeljanega otroka otročji bolnišnici.

— Slavna c. k. državna pravdnija v Ljubljani je poslala „Novicam“ sledeči dopis: „Nabira slovenskih

*) Drugi pot pride popis našega kraja. Pis.

knjig, ki jo je c. kr. državna pravdnija na više povelje vpotila v rabo kaznovalnicama v Karlovem in na Lankovicah, kamor se mnogo kaznjencev slovenskega naroda oddaja, je že doslej tolik vspeh imela, da se je z uradno sprejetimi knjigami vred že 254 slovenskih v 472 zvezkih omenjenima kaznovalnicama izročiti moglo. Znamenitniših darov je sprejela od visokočastitljivega vodstva knezoškofijskega semenišča po darovih semeniških dijakov in visokočeščenega litijskega dekana gosp. Jož. Burgerja, dalje od slavne c. k. kmetijske družbe s posebno pripravnimi knjigami za poduk v raznih razdelkih kmetijstva; od slavnega društva slovenske Matice s prijaznim sklepom, da bode Matica tudi vprihodnje kaznovalnicam po dva iztiska vseh svojih knjig darovala. Več takih pripravnih knjig so darovali gosp. dr. Janez Bleiweis, g. Jožef Blaznik, založnik „Novic", tiskar g. Rudolf Milic, bukvovez g. Eduard Hohn, in mestne glavne šole učenik g. Andrej Praprotnik. Državna pravdnija se tedaj radostna poprijema priložnosti za vse te rodoljubne darove, ki so v veliko podporo tehtnemu namenu kaznovalnic, jetnike tudi v občnokoristnih vednostih podučevati in z branjem primernih knjig k dušnemu in državljanskemu njih zboljšanju pripomoči, v imenu c. kr. državne nadpravdnije vsem darovalcem javno zahvalo izreči, s tem pristavkom, da naj bi to dobrovoljno podpiranje nikdar ne vsahnilo, ter da bi pri vedno narašajoči potrebi vsi ljudomili dobrotniki blagovolili tudi v prihodnje še pripravnih knjig za kaznovalnice državni pravdniji pošiljati".

C. k. drž. pravdnija v Ljubljani 10. avgusta 1867.

— Slavnoznani inženir dunajski in glavni inspektor Rudolfove železnice gosp. Fr. Kazda je sprejel trasovanje belaško-ljubljanske železnice; odbor za to železnico je dosihmal nabral za to delo 13.600 gold. Po takem le še malo manjka do 15.000 gold., ki jih bodo gotovo donesle domoljubne močí. Gosp. dr. Toman-a, ki ravno tako marljivo kakor prevdarno dela za pospèh te železnice, je odbor v poslednji seji pooblastil, da z gosp. Kazdom sklene dotično pogodbo.

— Ker je dozdanja cesarska cesta od Rateč v Krško vas konec meseca junija t. l. nehala biti cesarska cesta, zato so se po naznanilu c. k. finančnega deželnega vodstva od 27. junija 1867 cesarske cestninske postaje na tej cesti v Krškem, v Radni in v Logu s 1. dnevom meseca julija t. l. opustile.

— Gosp. Franc Povšè, naš nadepolni rojak iz Kresníc, je letos na ogerskem Altenburgu dovršil višo kmetijsko šolo z izvrstnim vspehom, in se podá že ta mesec v službo za grajščinskega adjunkta v Litomišljo na Česko, kjer bode obilo prilike imel se še djansko izuriti v kmetijstvu in obrtnijstvu.

— Ker se ima od gosp. Jan. Kalistrovega ubogim katoliškim vdovam ljubljanskim zapuščenih 2000 gld. po odbitem desetem denarji podeliti 1882 gld. in so se — po razglasu v vseh ljubljanskih farah — za to miloščino oglasile **503** te milošnje prav potrebne vdove, zato je včeraj dotična velika komisija pod predsedništvom gosp. mestnega župana dr. Coste sklenila, da se 10 najrevnišim vdovam podelí po 10 gold., 90 drugim po 6 gold., 180 po 4 gold., 76 po 3 gold., 147 po 2 gold., da po takem vsaka ubozih vdov kaj dobí.

— Gosp. župan dr. Costa se je odpovedal tukajšnjemu historičnemu društvu, kterega delaven ud je bil, pa tudi jurističnemu društvu, kteremu je bil prvi tajnik in najiskrenejši prvi početnik. Národni župan noče biti nemškim učenjakom na poti, kajti lahko se mu primeri, da krivičijo tudi njega, da, ker je nemška knjiga bela vrana v Ljubljani, je on ovira „nemški učenosti" na Kranjskem.

— Pošteni mestjani naši so se naveličali grdih časnikarskih psovek, po kterih se zavolj posamnega ponočnega tepeža, kakoršen se nahaja po vsem svetu in vsaki čas, črni mesto in dežela, kakor da bi bila tolovajev polna!! in zato so dali v „Laibacherico" razjasnilo, kaj je resnica in kaj je laž in to prav strastna laž, rekši, da mirna in resnična razprava one dogodbe, v kteri se je kopica mladih ljudí sprla in ktere noben domoljub ne zagovarja, bila bi dober sad rodila, enostransko in strastno pretresovanje pa rodí le še hujo razdraženost. Kdor, kakor dopisniki v „Triest.," „Telegrafu" itd. tako grde reči raztresa po svetu brez pomislika, da škoduje celi deželi, pač nima ne iskrice domoljubja, če tudi se ž njim baha na vse grlo. Ako pisuni ne odjenjajo od takih pretiranih psovek, s kterimi neprenehoma kalijo mir mestni, živa potreba bi bila, da za to poklicane državne oblastnije ravnajo po §. 19. tiskarne postave. — To je jedro onega razjasnila, ktero je nekoliko spoštovanih mestjanov v imenu mnogih druzih poslalo v 182. list „Laibach." Veselilo nas je videti, da so veljavni možaki, kteri stojijo na čelu gospodarskih, trgovskih in obrtnijskih zavodov, stopili na noge in se očitno ustavili grdemu časnikarskemu početju; al čudno se nam je zdelo, ko smo v 182. listu „Laib." čitali podpise gori omenjenih domoljubov, kteri niso bili javnosti namenjeni (zato bi se bilo, ako bi bilo časa za to, dobilo na stotine podpisov), ampak namenjeni na posebnem listu le vredništvu „Laib. Ztg." v spričevanje tega, da sestavek ni anonym. V 183. listu „Laib." sicer beremo, da so se ti podpisi natisnili le po „Missverständniss-u". Nam, kterim je vsa zgodovina onega sestavka iz popolnoma verjetnih ust na tanko znana, rečemo k temu „Missverständniss-u" le: „Credat judaeus Apella!"

— „Polž, polž! pokaž' svoje rogé" — tako se igrajo pri nas na Kranjskem paglovci in te vabnice smo se prav živo spominjali te dni, ko smo po „Bohemii" v „Triesterici" in „Tagespošti" brali tako imenovano „Sensationsneuigkeit", „da župan ljubljanski g. dr. Costa, ker je napadom „Sokola" na nemške meščane s tem na roko šel, da ni pustil mestne policije vmes, ima suspenzije pričakovati; izprva se je svetovalo, naj se ljubljanski županiji popolnoma odvzame policija; vendar ta nasvèt ni obveljal, ker se je sprevidelo, da bi ne bilo prav, ako bi se za pregreške ali opuščenja odgovornost posamesnih nakladala na vso županijo." — Že dolgo se nam je dozdevalo, da si marsikomu strašno sline cedijo po zgubljenih egiptovskh mesnih loncih, zdaj pa imamo prav „schwarz auf weiss', da se nismo motili; zdaj je „polž" prav očitno svoje rogove ven pomolil, da bi potipal na dotičnem mestu „s predlogom: ali bi se ne dala mestni županiji policija popolnoma odvzeti"; al, kakor „Bohemia" in pajdašici njeni pravite, na Dunaji ni obveljal ta predlog in tako si je, kakor gori omenjena vabnica na koncu pravi, polž sam „svojo hišo ubil." Prav se je zgodilo slinastemu polžu! — Sicer pa ne vemo, ali bi se bolj čudili hudobni predrznosti ljubljanskih pisunov, ki v tej pisavi očitujejo našemu županu, da v onem celó navadnem ravsu, ki ga že več časa prežvekujejo nekteri nemški časniki, ni svoje dolžnosti storil, ko je vendar v drugač težavnih mehikanskih in vojskinih časih svojo prevdarnost tako izvrstno vsikdar pokazal, — ali pa bi se smejali besedam gori omenjene korespondencije, ktera — kakor se od vseh straní pripoveduje — dva trgovska pomočnika in enega hlapca, ki so bili v oni ravs zapopadeni, proglaša za „deutsche Bürger der Stadt." — Po časnikih raztrošena novica o suspenzii župana g. dr. Coste je le želja njegovih sovražnikov, druzega nič, kakor je tudi zopet „Triesteričina" laž, da je župan 11. dan t. m. šel na Dunaj.

*

— V graški „Tagespošti“ od 7. t. m. beremo čudno novico, da so graški Nemci slovenske dijake v neki gostilnici samo zato napadli ter jih pretepati začeli, ker so slovensko govorili, rekši, da se hočejo nad njimi „za svoje ljubljanske nemške brate“ maščevati. Ko bi slovenskim dijakom ne bili rojaki od muzičnega zbora na pomoč priskočili, Bog vedi, kaj bi bili Nemci iz njih naredili. Tako se bere v „Tagespošti.“ Tedaj imamo Slovenci tudi to lažnjivim nemškutarskim dopisnikom zahvaliti, ki so po svetu laž raztrosili, da Nemce preganjamo, čeravno nam mora vsak pošten Nemec, ki med nami živí, popričati, da se zavolj nemške narodnosti nikomur niti las ni skrivil. Graške Nemce pa, ki se proti čisto nedolžnim tako po divjaško obnašajo, in posebno graške časnike, ki zoper nas tako mastne vvodne članke prinašajo, mi vprašamo: ali se bodo še kedaj upali drugim ljudém sirovost očitati, in posebno nas Slovence zavolj tega tako debelo kamenje metati? Ali ne bi marveč kazalo, najpred pred svojim pragom počediti?

— „Danica“ v 23. listu piše: „Triesterica“ in za njó „Laibacherica“ se močno bojí za katoliško vero, ko bi se po kaki nesreči primerilo, da bi nam imel car zapovedovati, in kaj vestno svari katoliško duhovstvo zastran tega. To je vse prav in lepo. Če kdo, gotovo mi katoliški duhovni ne želimo ne ruskega žesla in ne caropapizma; če kdo, se mi zavemo velike dolžnosti do vere, cesarja in cesarstva; čudno se nam pa zdí, da se ti dve tetki takrat ne oglasite za cerkev, kadar mahajo po nji nemški Mühlfeldi, Herbsti in Šindlerji.

— Tudi 31. list dunajskega časnika „Reforme“ omenuje poslednjih dogodeb v Pragi in Ljubljani ter konečno pravi: „Tudi mi grajamo ruske demonstracije, ponavljamo pa ob enem resni opomin do avstrijske vlade, da vsa preventivna in represivna sila ne bode v okom prišli tem homatijam; dajte tudi Slovanom kar Slovanom gré in to brž, in vseh nezgod bode hipoma konec.“

— „Zukunft“ se čudi, da so „Novice“ ministerski ukaz o ljudskih kranjskih šolah sprejele „mit einer bewunderungswürdigen übermenschlichen Ruhe.“ „Novice“ pa se nasproti čudijo, da se „Zukunft“ o abecedniku tako „echauffira“. „Novice“ nepremakljive stojijo na svojem programu, za kterim — tega so si v svesti — stojí velika večina naroda našega in kteri prej ali pozneje mora obveljati. Kar se ukazuje zunaj deželnega zbora, ne more obstanka imeti v ustavni državi. Na to trdno zaupamo. Zato pa tudi „mit Ruhe“ sprejemamo, kar se enostransko vpeljuje. „Nil admirari“, bodi-si tako ali tako, to je zdaj naše gêslo.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Glavna stvar političnih novic danes in vprihodnje je razprava med deputacijama dunajskega in ogerskega zbora, da se izvé, koliko državnega dolgá in državnih plačil vzame vsaka polovica cesarstva na-se. 30 poslancev sedí v tem zboru: 15 ogerskih in 15 neogerskih. Smelo bi se po tem misliti, da vsak pol je pravičen dvalizem; al, kakor se sliši, se Ogri v ta dvalizem ne bojo udali. Magjarska „Debatta“ šembrano čudno dvalizem razklada, rekoč: ogerske dežele naj plačajo 30, mi pa 70 odstotkov. Zbor bode tedaj imel težavno nalogo, gore znižavati in doline zasipati. Vlada je zboru dala vse potrebne pripomočke, namreč popis davkov od leta 1860. do 1865., kakor so spadali na Ogersko in pa nemško-slovanske dežele, in sploh vsa razjasnila, ki jih deputaciji potrebujete, da se pogodite: koliko pride na eno, koliko na drugo stran. Kakega predloga o tem jima ne bode stavila vlada, kakor se je izprva mislilo. Deputaciji ste si dale besedo, da ničesa ne razglasite, kar se bo pogajalo v zboru. Že je imel zbor nekoliko sej; al sukali so se pomenki v prvih sejah le o formalnih stvaréh, med kterimi je bila najvažnejša ta, kako bodo glasovali v predlogih: ali vsaka stran za-se ali vsi skupaj? Kakor se sliši, ogerska deputacija ne bode za to, da bi se direktni davki (to je, zemljiščini, hišni in drugi taki davki) za podlogo vzeli razdelitvi plačil, ker Ogri pravijo: naloženi davek še ne dokazuje tega, da je posestnik tudi v stanu odrajtati ga, in če je presilen, se iztirjuje po eksekucijah le s silo. Ogri so zato, da naj indirektni (vžitninski) davki bojo podloga, češ, da le ti so prava mera, ker nihče se ne more siliti, da bi več povžil kakor mu premoženje njegovo pripušča. Poslanci dunajskega zbora pa niso za to, ker trdijo, da ni gotovih izkazkov, koliko se na Ogerskem te ali une stvarí povžije, ker se ne plača vžitni davek vselej na mestu, kjer se kaka stvar vživa; tako dohaja iz Českega, Marskega, Galicije itd. prav veliko sladkora in žganja na Ogersko, od kterega ondašnje fabrike vžitni davek odrajtujejo. Kako se bo tedaj vse to poravnalo in ali se bo porazumljenje doseglo, to le sam Bog vé. — Cesar Napoleon pride s cesarico in cesarjevičem 18. dne t. m. v Salcburg; dohod Njih Veličanstva našega cesarja in cesarice iz Išel-a v Salcburg je napovedan na 17. dan t. m. V Salcburgu mora vsak dan 20 do 30 cesarskih vóz pripravljenih biti. — Mnogo se še zmiraj, če tudi je „Wien. Ztg.“ rekla, da ni res, piše po časnikih o tem, da na mejo rusovsko blizo Krakovega pride 60.000 vojakov pod poveljstvom nadvojvoda Albrechta. — „Zukunft“ piše, da se zdaj v Slavonii začenja ponavljati, kar se je godilo pred na Reki. V Djakovo, kjer je stolica preuzvišenega škofa Strossmajerja, — stebra národnega — pride neki velika vojaška posadka. Fml. baron Gablenz je obhodil vojaško granico, kteri je za zdaj zapovednik, pa mu je, kakor je sam rekel, še celó neznana. — Nekdaj národni Mirko Bogović je zdaj véliki župan zagrebški namesto Iv. Kukuljevića. Finančni oddelek hrvaški pride pod ogersko ministerstvo. — Pravijo, da laška vlada ne bode s francosko potegnila, ako se boj začne med Francozom in Prusom. — Grška vlada se čedalje bolj oborožuje za vojsko nad Turka. Čedalje bolj se tedaj pripravljajo velike homatije na Turškem. — Veliki junak, vojvoda Mirko Petrović, predsednik starešinstva črnogorskega, oče vladajočega kneza Nikole Petrovića, kterega pozná cela Evropa po hrabrosti njegovi in pesmih junaških njegovih, umrl je 1. dné t. m. za kolero, še le 47 let star. Za Mirkom po pravici joče vsa Črnagora in žaluje ž njo celo slovenstvo, le Turki poskakujejo veselja, da je Črnagora zgubila o tej važni dobi takega junaškega vodja.

Listnica vredništva. Gosp. J. V-r v Kam: „Effekten-Lotterie“ ima v rokah c. k. deželno predsedništvo, ki ima svojo pisarnico v hiši „Fürstenhof“ imenovani v 2. nadstropji. Imenik izsrečkanih stvarí je ravnokar prišel na svetlo in se dobiva v tej pisarnici. — Gospodarju M. Vič: Jemlje se ruski sirk; koliko in kako, je bilo popisano v 22. listu „Novic.“ — Gosp. M. M. v G: Imamo.

Kursi na Dunaji 13. avgusta.

5% metaliki 57 fl. 20 kr.	Ažijo srebra 122 fl. 75 kr.
Narodno posojilo 67 fl. 60 kr.	Cekini 5 fl. 96 kr.

Odgovorni vrednik: **Janez Murnik.** — Natiskar in založnik: **Jožef Blaznik** v Ljubljani.